

Checkt u uw bioveiligheid?

Tekst: Filip Heeman - adVee Dierenartsen

Beeld: Twan Wiermans

Het bewaken van de bioveiligheid komt elke dag terug. Met een goede bioveiligheid blijft de basis - gezonde dieren - bewaakt. Op een bedrijf zijn er verschillende insleeroutes. Welke controleert u met regelmaat?

Volgens de gebruikers van een kadaverkoeling is de investering het meer dan waard.

Varkenshouders beleven veelal spannende weken, met opbrengstprijzen voor biggen en vleesvarkens die nauwelijks de productiekosten dekken. Ook de slachtcapaciteit blijft achterwege ten opzichte van de voorgaande jaren. Afgelopen periode werden hierdoor meer slachtbiggen afgeleverd, wat vermoedelijk de druk van de ketel haalt. Lage opbrengstprijzen in combinatie met hoge kosten voor onder andere voer, elektriciteit en verwarming, stellen ons voor een extra uitdaging. Meer dan ooit dienen we in de stal optimaal te draaien, waarbij een strakke organisatie en goede timemanagement van cruciaal belang zijn; hierbij geholpen door een verregaande automatisering van diverse bedrijfsprocessen.

Gezondheid

Hoe kunnen we een optimaal rendement op het bedrijf realiseren? Uitgangspunt dient te zijn het gezond houden van de varkens en het bedrijf, wat kan door een optimale bioveiligheid. Voorkomen is beter dan genezen! Onder bioveiligheid verstaan we alle maatregelen, zowel extern als intern, die genomen worden om het risico op insleep en verspreiding van ziektekiemen te minimaliseren. Hoofddoel hiervan is het verlagen van de infectiedruk op het bedrijf,

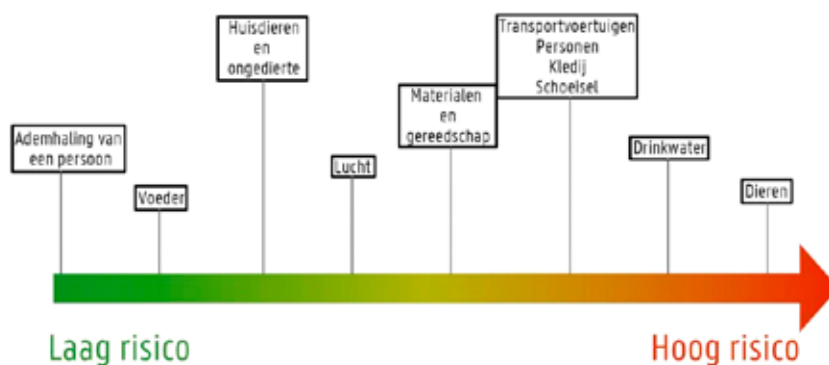
wat vaak gepaard gaat met het verbeteren van de productieresultaten.

De Universiteit Gent heeft hiervoor een tool ontwikkeld onder de naam 'Biocheck', zijnde een handige vragenlijst om zo een idee te krijgen over de status van het bedrijf. Bij Belgische veehouders dienden we recent een wettelijk verplichte audit uit te voeren om de algehele status in kaart te brengen en verbeteringen aan te brengen waar mogelijk. Op basis van deze lijst (referentie UGent) neem ik graag met u de voornaamste aandachtspunten door, aangevuld met eigen ervaringen.

In figuur 1 ziet u in toenemend belang de verschillende transmissieroutes van ziektekiemen tussen bedrijven. De belangrijkste transmissieweg tussen dieren is direct contact. Met name de aankoop van geïnfecteerde dieren brengt de nodige gezondheidsrisico's met zich mee wanneer deze dieren binnen gebracht worden in een gevoelige groep. Doch hetzelfde geldt ook wanneer naïeve dieren in een besmet koppel worden ingebracht. Bij aankoop van bijvoorbeeld fokdieren dient dan ook een voldoende lange periode voor quarantaine en adaptatie gehanteerd te worden. Hanteer bij voorkeur een periode van tenminste 12 weken, bestaande uit een periode van adaptatie en cooling down. Bij aankoop van biggen verdient het de aanbeveling om het aantal oorsprongsbedrijven, maar ook het aantal oplegmomenten te beperken. Door te werken met het all-in/all-out principe kunnen grotere koppels tegelijkertijd opgelegd worden, wat vaak de algehele gezondheid ten goede komt.

Schone/vuile weg

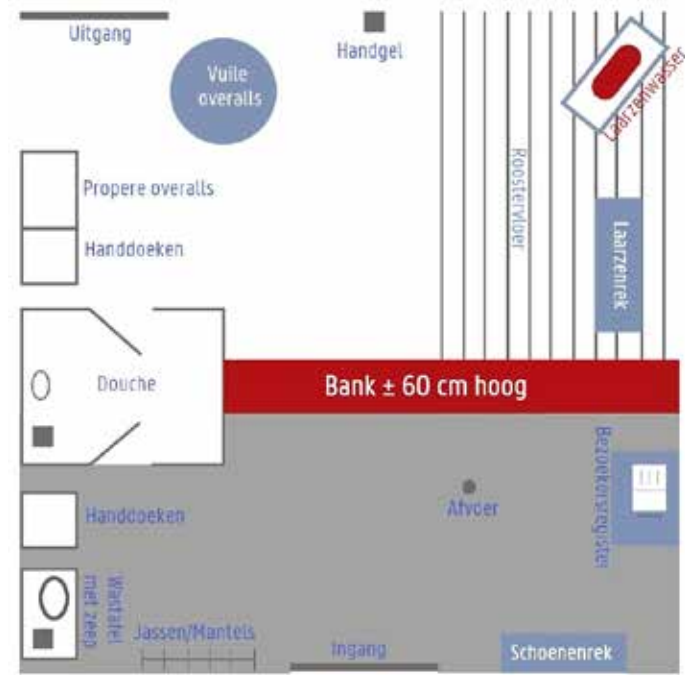
Wat bij het uitvoeren van de bioveiligheidscheck opvalt bij verschillende varkenshouders, is dat het vuile-schone weg principe niet altijd gehanteerd wordt. Toch lag dit eerder aan de basis van insleep van bijvoorbeeld PED in het varkensbedrijf. Met name het kruisen van routes voor mestafvoer en dierverplaatsingen vormt een reëel gevaar. Aan- en afvoerend verkeer van bezoekers, medewerkers, leveranciers, vee- en mesttransport dient via de vuile weg te verlopen. Bij mesttransport is het aan te raden om eigen afvoerslangen te gebruiken. Het ophalen

Figuur 1: Een inventarisatie van insleeroutes en het risicopotentieel

van kadavers dient eveneens via de vuile weg te gebeuren, waarbij de Rendac bij voorkeur niet het bedrijfsterrein hoeft te betreden. Varkenshouders die een ondergrondse kadaverkoeling gebruiken, zijn hierover veelal zeer positief. De investering meer dan waard! Reserveer de schone weg daarom voor alle interne bewegingen op het bedrijf. Neem voor jezelf de proef op de som; via een plattegrond van het bedrijf kunnen diverse looproutes eenvoudig in beeld gebracht worden.

Hygiënesluis

Figuur 2: een indeling van een hygiënesluis.

Wat verder aandacht verdient is de inrichting van de hygiënesluis. Bij het betreden verdient het de aanbeveling om tenminste de handen te wassen met zeep, of nog beter een doucheruimte te voorzien. Voordeel hiervan is dat hierbij ook altijd schone bedrijfskleding wordt aangedaan. Bezoekers kunnen immers infecties als *E. coli* binnenslepen. Eerder bleek dit ook een verspreidingsbron voor klassieke varkenspest. Uit een studie blijkt verder dat het grondig wassen van de handen de kans om positief te testen op salmonella aanzienlijk verlaagt. Het gebruik van laarzenwassers en ontsmettingsbaden, en bedrijfskleding met kleurcode per aanwezige diergroep draagt bij aan het verlagen van de infectiedruk op het bedrijf. Met name het wisselen van bedrijfskleding voor en na de rondgang bij de gespeende biggen, vaak de gevoeligste diergroep op het bedrijf, is aan te raden om verspreiding te verminderen.

Zeugen wassen

Bij het inzetten van zeugen in de kraamstal verdient het de aanbeveling om dieren voorafgaand te wassen en te ontwormen. Nog te vaak worden zeugen op het oog 'vuil' in de kraamstal geplaatst. Hierdoor kunnen allerhande kiemen, zoals *E. coli*, clostridium, stafylokokken en streptokokken eenvoudig op de biggen overgedragen worden. Doe het wassen ruim van tevoren, bij voorkeur op een plaats buiten de kraamstal, dit om geen stress te veroorzaken rondom werpen. Voor een goede opstart van de pasgeboren biggen is biest van de eigen zeug heilig. Het overleggen van biggen proberen we binnen de 6-12 uur te doen. Uit een Nederlandse studie blijkt dat het overleggen van meer dan 5 procent van de biggen in

de kraamstal, en het overleggen tot later dan 48 uur na het werpen, de kans op problemen met PRRS sterk doen stijgen. Dieren dienen opgelegd te worden in goed gereinigde en ontsmette afdelingen, gevolgd door een periode van leegstand. Hetzelfde geldt voor de loopgangen bij elke dierverplaatsing. De werkzaamheid van het reinigen en ontsmettingsprotocol kan eenvoudig via het nemen van een hygiënoogram gecontroleerd worden. Bij deze methode nemen we met Rodac-plaatjes monsters op verschillende plaatsen in de afdelingen, waarna we vervolgens de infectiedruk in beeld brengen. De bacteriële verontreiniging wordt uitgedrukt in kolonievormende eenheden (kve). Hieronder een voorbeeld van een dergelijk onderzoek. Bij het bedrijf bleek *Streptococcus suis* in de opfokperiode een terugkerend probleem. Uit het hygiënoogram bleek een sterke verontreiniging aanwezig. Na aanpassen van het ontsmettingsprotocol bleek het probleem snel verholpen.

Bij het inzetten van zeugen in de kraamstal verdient het de aanbeveling om dieren voorafgaand te wassen en te ontwormen.

Basisbehoeften

Voor een goede opstart van biggen en vleesvarkens zijn de eerste basisbehoeften zuurstof, water en voer. Voor zuurstof is een goed klimaat van wezenlijk belang, waarbij monitoring mogelijk is via bijvoorbeeld de healthy climate monitor. Bij een goede waterkwaliteit en door het spoelen van leidingen tussen twee koppels is het verstrekken van vers water verzekerd. De wateropname kan eenvoudig via een watermeter gemeten worden, waarbij tijdig actie ondernomen kan worden indien deze ontoereikend is. Verder kan ook een goed onderbouwd vaccinatieschema bijdragen aan een stabiele bedrijfsimmunitet. Controleer wat je niet kunt beheersen! In eerdere artikelen hebben mijn collega-dierenartsen van adVee al verscheidene tools toegelicht om de infectiedruk op het varkensbedrijf in kaart te brengen. Belangrijk is dat het vaccinatieprotocol regelmatig tegen het licht wordt gehouden, dit om vaccins zo efficiënt mogelijk in te zetten.

Het verdient verder de aanbeveling om zieke dieren zo snel mogelijk te verleggen naar een aparte ziekenboeg, om spreiding van ongewenste kiemen tegen te gaan. Het is uit den boze om achterblijvers terug te leggen naar jongere diergroepen, aangezien hierdoor infecties vaak in stand worden gehouden. Indien geen herstel mogelijk is verdient het de aanbeveling om het dier tijdig te euthanaseren, dit om onnodig lijden te voorkomen. Kortom, het verschil wordt nu gemaakt, door een goede bedrijfsvoering kunt u investeren in een goede gezondheid door enkele weldoordachte keuzes.

